

Esipuhe

Tämän kirjan kannessa pienet jalat suuntaavat kohti tulevaisuutta. Askeleet ovat välillä varmoja, välillä sellaisia, että lapsi tarvitsee tukea niitä ottaessaan. Varhaiskasvattajilla on etuoikeus olla ottamassa näitä askeleita lapsen kanssa. Yhteistä matkaa tehtäessä varhaiskasvattajat saavat luoda hyväksyvän ja myönteisen varhaiskasvatusympäristön, joka tarjoaa kasvun, kehityksen ja oppimisen mahdollisuuksia. Lapsen vahvuuksien huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää, ja niihin keskittymällä rakennetaan samalla lapselle myönteistä kuvaa itsestään. Myönteinen käsitys itsestä, hyvä itseluottamus ja usko omiin mahdollisuuksiin ovat jokaiselle lapselle tärkeitä. Ne kannattelevat, kun elämässä väistämättä tulee eteen pieniä tai suuria haasteita tai esteitä.

Varhaislapsuus on itsessään merkittävä ajanjakso ihmisen elämässä, ei vain valmistautumista johonkin suurempaan. Kaverit, leikki ja kiinnostava toiminta tuovat iloa ja oppimista lapsen arkeen. Kehitys ja oppiminen ovatkin lapselle riemua tuottavia asioita jo silloin, kun ne tapahtuvat, eivät vasta vuosien kuluttua. Jokainen lapsi kehittyy, ja jokaisella on kyky oppia. Tätä kaikkien varhaiskasvattajien tulee arvostaa ja luoda lapselle uusia, häntä yhä enemmän innostavia haasteita. Nykyisyyden ohella tulevaisuus on tärkeä näkökulma varhaislapsuudessa. Varhaislapsuuden kehitys ja oppiminen luovatkin pohjaa lapsen tulevalle oppimiselle ja kehitykselle. Varhaiskasvatus rakentaa aina nykyisyyden kautta tulevaa. Tässä ja nyt tapahtuvalla kasvatuksella sekä kehityksen ja oppimisen tuella on vaikutuksia pitkälle tulevaisuuteen.

Yli kymmenen vuotta sitten olemme kirjoittaneet aiemman varhaiserityiskasvatusta käsitelleen kirjamme esipuheeseen suunnilleen seuraavasti:

”Toivomme, että tämä kirja antaa lukijalle oivalluksia siitä, miten hän voi osaltaan vaikuttaa siihen, että tukea tarvitsevan lapsen arki olisi mahdollisimman hyvää ja samanlaista arkea kuin muillakin lapsilla. Tuen tarve on kuitenkin vain pieni osa lapsen maailmaa, ennen kaikkea hän on lapsi. Hän haluaa leikkiä, olla aktiivinen osallistuja ja toimija omassa elämässään. Tukea tarvitseva lapsi voi tarvita varhaiskasvattajan tukea juuri tässä kohden.”

Nuo kauan sitten kirjoitetut sanat ovat edelleen ajankohtaiset. Yhdessä muiden tämän kirjan kirjoittajien kanssa pyrimme antamaan pedagogiikkaan ja päätöksentekoon selkeää tietoa, joka helpottaa lapsen – myös tukea tarvitsevan lapsen – näkökulman tavoit-

tamista. Luvuissa käsitellään varhais- ja varhaiserityiskasvatusta sekä rakenteiden että pedagogiikan tasolla. Tietoa tarvitaan lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä ja oppimisesta sekä siitä, miten mahdollinen tuen tarve heijastuu näihin. Tärkeää on lisäksi tunnistaa asenteiden merkitys, kun halutaan toteuttaa laadukasta, inklusiivista varhaiskasvatusta moninaisuutta arvostaen, positiivisin keinoin ja lapsen vahvuuksia painottaen.

Kirja on tarkoitettu varhaiserityiskasvatuksen oppikirjaksi kasvatus- ja opetusalan koulutuksiin sekä käsikirjaksi varhaiskasvatuksen yksiköihin. Kirja sisältää myös tietoa, jota voi hyödyntää alkuopetuksessa. Varhaiskasvattajille ja muille varhais- ja varhaiserityiskasvatuksesta kiinnostuneille kirja tarjoaa uusia virikkeitä työn tueksi ja välineitä sekä omien että työyhteisöjen pedagogisten käytänteiden ja toimintatapojen reflektointiin. Toivomme, että toimittamamme kirja antaa lukijalle uutta ymmärrystä, tietoa ja keinoja niin varhaiserityiskasvatuksen laadun arviointiin kuin laadukkaan varhaiserityiskasvatuksen toteuttamiseenkin. Toivomme, että kirjasta hyötyvät myös tahot, jotka päättävät varhaiserityiskasvatuksen resursseista.

Kirjan toimittaminen on ollut palkitsevaa, mutta myös haasteellista. Olemme joutuneet pohtimaan, mikä on tällä hetkellä ajankohtaista varhaiserityiskasvatuksessa, mikä on tärkeää tulevaisuudessa ja mikä mahdollisesti muuttuu. Kirja on varhaiserityiskasvatuksen teemoja yhteen kokoava luku- ja opiskelupaketti, jota ei olisi syntynyt ilman eri lukujen kirjoittajien suurta asiantuntemusta. Kaunis ja arvostava kiitoksemme kaikille kirjoittajille! Lukijoille toivotamme antoisia hetkiä kirjan parissa sekä lämmintä ja lasta kunnioittavaa otetta pedagogiikkaan kaikkien monenlaisten, moninaisten, erilaisen, ihanien lasten parissa.

Turussa ja Jyväskylässä 13. heinäkuuta 2018

Päivi Pihlaja ja Riitta Viitala